

ПУКОВНИК САВО ИРИШКИЋ,

ВРАЋАМО МОРАЛ У ВОЈСКУ

Посета председника Републике Србије Генералштабу крајем прошле године означила је прекретницу у односу који држава има према Војсци и зацртала смернице како Војска треба да се односи према себи и свом наслеђу. Јасно је изговорено да животни стандард припадника није на очекиваном нивоу.

Такође је указано и на чињеницу да је пре десетак година, трагом одређених одлука, из Војске Србије прогнан морал као компонен-та обуке и васпитања.

Предузети су одређени кораци који би требало да побољшају животни стандард, а у плану је да се и током ове године ради на решавању овог проблема. Поред тога, морал и традиција враћају се у Војску у мери у којој је то неопходно за обнављање њеног унутрашњег идентитета. У току је и неколико конкурса за пријем нових припадника, пре свега професионалних војника и цивила у јединице и команде. О овим важним темама за „Одбрану“ говори пуковник Саво Иришкић, начелник Управе за људске ресурсе Генералштаба Војске Србије.

Какво је шренућно сћање ѿојуне Војске Србије?

– Војска Србије тренутно је попуњена око 82 одсто. У последњих неколико година немамо проблем са попуном старешинама. Када је реч о официрима, направили смо устаљен систем и методологију планирања школовања и усавршавања. Војска периодично исказује потребе за све моделе и нивое школовање на Војној академији, а Академија „испоручује“ кадар. Могло би се рећи да смо ушли „у ритам“ када је реч о попуни јединица официрима. Истина, имали смо проблема са непланираним одливом извесног броја младих официра неких специфичних служби – информатичке, техничке службе, службе телекомуникација – и то нам је донекле пореметило план, али када је о официрима реч, генерално, ствари стоје сасвим задовољавајуће. Одређене специфичне официрске дужности попут правне или грађевинске службе, фармацеута, стоматолога и слично при-мамо путем јавних конкурса.

А када је реч о ѿодофицирима?

– Пре неколико година увели смо систем развоја подофиц-ирског кора и почели да попуњавамо јединице тим кадром. Ми, дакле, пратимо професионалне војнике и њихово ангажовање на основним дужностима. Када у њима препознамо склоности ка лидерству и командовању, упућујемо их на лидерске курсеве. Уколико се покажу добро, шаљемо их на Основни курс за подофицире и онда их водимо у служби спрам склоности и резултата које постижу. Међутим, увидели смо да међу професионалним војницима недостаје извесан број оних ко-

ји из средњих школа доносе специфична знања потребна за све подофицирске дужности. Зато је пре две године отворен ваздухопловно-технички смер Средње стручне војне школе у Војној гимназији. На основу исте логике прошле године отворили смо и смер ЕиПЕД, а увелико се разматра и отварање смера телекомуникација, па чак и неких стручних цивилних

занимања са којима смо у дефициту. На недавно одржаном састанку који су водили министар одбране и начелник Генералштаба одлучено је да се прошире капацитети Средње стручне војне школе ради образовања кадра који није могуће добити из редова професионалних војника.

Иде ли се ка одустјајању од досадашњег сисѿема „бирања“ ѿодофицира од најбољих професионалних војника?

– Тај концепт показао се као користан и добар нарочито у „родовском“ делу – пешадија, артиљерија, оклопне јединице итд. И нећемо га мењати. Средња стручна војна школа омогући ће нам да добијемо специфичан кадар, углавном техничких усмерења.

Како сѿојимо с ѿојуном професионалним војницима?

– Ту је ситуација сложенија. Али потребно је разумети околности. Више од две године Војсци није било омогућено да прима нове војнике. Није било запошљавања у систему одбране. Наш систем је део државе и морао је да сноси терет мера фискалне консолидације и економског опоравка. Одлив кадра није био нарочито висок у том периоду. Број оних који су напуштали јединице, по разним основама, држао се на уобичајеном нивоу. Међутим, услед забране запошљавања, нисмо могли да примимо нове људе и дошло је до смањења попуне. Војска би, у редовним околностима, требало да има око 11.500 војника и око 4.500 цивилних лица. Толико је довољно за нормално функционисање. Чим се тај број спусти на мање од 80 одсто, настаје проблем.

Где смо сага?

– Попуна професионалним војницима је 74, а цивилним лицима 77 одсто. Ми чинимо све како бисмо убрзали процес пријема, али је немогуће за неколико месеци надокнадити ту празнину која је настала током двогодишње паузе. Очекујемо да током 2018. године наставимо континуиран пријем. Одзив на конкурсе је добар, али ми желимо да буде још бољи и због тога смо алармирали команде оперативног нивоа и јединице на локалу да у што већој мери промовишу војни позив и предности које нуди. Уз још неколико мера у правцу побољшања стандарда, то ће бити много једноставније.

Шта је, заправо, разлог што људи напуштају Војску? Да ли су зараде пресудне?

– Истраживања указују да 38 одсто лица који су напустили службу као разлог такве одлуке наводи ниску зараду. То значи да већина оних који одлазе, то не чини због ниске плате. Као највећи проблем, нарочито међу лицима на такозваним извршилачким дужностима, војницима и војним намештеницима, наводи се преоптерећеност на послу, немогућност планирања личног времена, годишњег одмора итд. Не заборавимо да у нашу земљу долазе и страни инвеститори, отварају фабрике, нова радна места, па самим тим постоје алтернативе за оне који су незадовољни послом у Војсци. Једна страна компанија је, на пример, у великом огласу за запошљавање у једном граду у Војводини навела да ће професионални војници имати предност!

Зашто?

– Једноставно, реч је о психофизички здравим особама, који су прошли безбедносне провере, а то није безначајно. Сваки послодавац жели управо такав кадар.

Какви су им услови поноуђени?

– Зараде су биле веће 1.500 до 2.000 динара, „са перспективом раста“. Дакле, не знатно веће. Али је радно време фиксно, обавезе су дефинисане унапред. А то често, због објективних околности, у нашим јединицама није могуће.

Кад већ помињемо новац и зараде, шта кажу испитивања – са коликим зарадама би категорија професионалних војника била задовољна?

– Наша истраживања кажу да би то било на нивоу просечне зараде у Републици Србији. Када бисмо у наредних годину до годину и по успели да зараду лица на извршилачким дужностима подигнемо до нивоа просечне зараде у земљи, верујем да би било веома мало незадовољних.

Може ли Војска у постојећим привредним околностима бити конкурентан послодавац?

– Ситуација је различита када посматрамо различите делове наше земље. Север је многољуднији и развијенији. Тамо је више радних места и самим тим је теже изборити се за квалитетне људе на тржишту рада. На југу Србије је друкчије. Међутим, ми настојимо да корак по корак поново изградимо свест да је служба у Војсци Србије част, право и обавеза сваког грађанина и да није само питање новца. Наравно, током 2017. године предузет је низ корака како би се статус и стандард професионалних припадника унапредио. То полако даје резултате и ми верујемо да ће систем одбране ускоро бити у стању да држи корак са цивилним послодавцима.

Наш систем је одувек уливао осећај сигурности. Међутим, младим људима је потребно показати пут развоја, напредовања...

– Свака млада особа која жели да буде део система одбране Републике Србије има отворен пут за развој каријере. Од ученика, кадета, војника, па до највиших дужности у Војсци Србије. Свима који покажу способности и жељу

за напредовањем, независно од статуса, биће пружена шанса.

Поменули сте да поједине категорије официра, пре свих стручњаци у области информатике и телекомуникација, напуштају систем због далеко уноснијих зарада у цивилном сектору?

– Тај проблем имају и богатије земље од Србије. Ми као систем не можемо да се такмичимо са страним компанијама из сектора информатике или електронике. Разматрамо начине да људе дефицитарних специјалности на неки начин додатно мотивишемо да остану у систему – додацима на плату, постављењима за један или два чина више итд. Али понављам – служба држави мора бити изнад жеље за новцем.

Ипак, треба правити разлику између среброљубља и жеље да животи стандард буде на пристојном нивоу.

– Закон о изменама и допунама Закона о Војсци требало би да буде донесен овог пролећа и он садржи елементе на основу којих ће Министарство и Генералштаб донети одговарајућа подзаконска акта управо из области која третира животни стандард. Текст предлога Закона садржи и неке новине попут те да ће се убудуће припадницима Војске исплаћивати регрес и накнада за топли оброк за дане које су провели на послу. Поред тога, предложене су и измене које се односе на статус професионалних војника. Некима од њих, који обављају нарочито значајне дужности у својим јединицама, биће омогућено да остану у служби до стицања права на пензију према важећим законима Републике Србије. Наравно, реч је о ограниченом броју људи.

Чини се да имамо разлога за оптимизам?

– Наравно. Ради се на више решења којима би се стандард припадника Војске побољшао. Уводи се солидарна помоћ за рођење детета, затим накнада за обилазак породице требало би да се исплаћује четири пута, уместо једном месечно како је до сада био случај. Постоји иницијатива да се цивилним лицима која имају ратни распоред у јединицама где службују омогући да остваре здравствену заштиту у систему војног здравства. Али, као што сам нагласио, потребно је да Скупштина Републике Србије донесе закон на основу ког ће бити израђена одговарајуће уредбе и правилници.

Председник Републике је приликом посете Генералштабу крајем прошле године рекао да је морал као категорија проишан из Војске и да га треба враћати.

– Трансформација Војске Србије и Црне Горе била је 2005. и 2006. године. Поред осталог, укинута је и Управа за морал са свим својим елементима по дубини у командама и јединицама. Управа за људске ресурсе наследила је све њене задатке, који су додељени једном одељењу. У то време на команданте јединица и субординацију пала је обавеза да брину о моралу у јединицама и моралном васпитању. Међутим, 2010. године прешли смо на потпуну професионализацију у све четири категорије лица. Тада је усвојено и веровање да сваки професионалац одговара за себе у сваком смислу, па и у погледу морала. Неговање традиција, културе, темељних вредности у то време посматрано је као не-

што сувишно. Потпоручници су завршавали Војне академије без образовања о моралу, са убеђењем да они као командири водава нису одговорни за морал својих јединица и кохезивност колектива. Током тих неколико година дошло је до разградње војних колектива у том моралном смислу, али на сву срећу не и неповратно.

Звучи забрињавајуће. Да ли је нешто предузеће да се ствари поправе?

– Ми старији врло добро се сећамо ситуација борбене употребе јединица у којима се губила она оштра линија субординације и доказивала снага колектива. Зна се да су јединице снажног колективног духа успешно извршавале и најсложеније задатке у борбеним дејствима. Сетимо се чувене 63. падобранске бригаде, 72. специјалне бригаде, 250. ракетне бригаде, 211. оклопне, 203. и 52. мешовите артиљеријске бригаде и многих других. Зато смо још у децембру почели активно да радимо на томе да се морално васпитање врати у обуку припадника Војске и то се већ спроводи. Требало би да се од наредне школске године тај предмет поново уведе у Војну академију, Војну гимназију и Средњу стручну војну школу. Процес организацијско-мобилизацијских промена у Војсци Србије је при крају, те ће тако доћи и до промена када је реч о моралу. Од нивоа Генералштаба па до нивоа батаљона, у зависности од бројног стања и степена развијености, направили смо преглед постојећих и предвиђених формацијских места у органима за морал и психологију. Недавно смо одржали и састанак са људима који ће носити тај део посла и дате су смернице за израду правилника о раду органа за морал, упутства за вредновање морала и осталих алата који се користе у те сврхе.

Какве ефекте очекујете?

– Да бисмо постигли ефекте какве очекујемо потребно је у потпуности спровести садржаје за развијање морала: етичко образовање, вођство, изградњу и јачање војног ко-

лектива, интерно информисање, културне делатности, развијање традиција, омогућавање слободе вероисповести и вредновање морала. А оно што, у најширем смислу речи очекујемо, јесте да поново успоставимо оно што су наше старе војсковође називале – осећај припадности јединици. Нико од нас није препуштен сам себи. Сваки припадник мора да зна да његов колектив, његове колеге, претпостављени стоје уз њега. Увек, и у рату и у миру. И, наравно, патриотизам. Љубав према Србији је у основи свега.

Признаћете да постоји и одређен број људи у систему којима се појам „морала војске“ не допада јер га вежују за нека прошла времена.

– Појединце морал војске подсећа на тековине комунизма и врло негодују на поновно увођење „политичких комесара“ у јединице. Наравно, до тога неће доћи. Органи за морал морају бити подршка командовању, а не идеолошки инструмент.

А верска служба?

– Верска служба не ради исти „посао“ као органи за морал, али на неки начин постиже исти или врло сличан циљ и ефекат.

У којој мери је верска служба помогла да се Војска ојача и приближи припадницима других националности и вероисповести?

– Рекао бих веома много. Од када је верска служба после 75 година поново успостављена у Војсци, отворили смо 33 православна и по два римокатоличка и исламска богослужбена простора. Резултат је повећање поверења и интересовања грађана Србије исламске и католичке вероисповести за службу у Војсци. То се нарочито види у срединама у којима је то становништво заступљеније – у Рашкој области и у Војводини. ■

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимео Горан СТАНКОВИЋ